

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

בעזרת ה' נעשה ונצליח

יום ו' ערש"ק ד' ניסן תשפ"ד

פרשת תזריע

גליון תרל"ח

שנה י"ג

מפי ספרים וסופרים

המצוות מתגלגלות צריך רק להרימם

גופם רזה ופניהם חיוורות, מחכים לראות מה הביא להם, האם השתנה מזלם? האם היו כדאיים ימי הניתוק הארוכים? העיירה הקטנה הייתה נרגשת. השמועות אודות "ביש המזל" ששב כאיש עשיר עשו להן כנפיים. כולם ביקשו להיות שותפים לשמחה והתגייסו לעזור בפריקת הסחורה. המחסנים נפתחו, הארגזים האטומים הועלו אל החוף ונפתחו בידיים להוטות של ההמון המתגודד. הסרחון היה נורא. והבזיון היה גדול הרבה יותר. אבל וחפוי ראש נכנס האיש לביתו, נשכב על מיטתו במטרה להשכיח את צרותיו, נרדם בעייפות מתוך תקווה שכשיקום יתברר לו הכל כחלום רע.

בעודו ישן לקחה אשתו את בגדי בעלה המאובקים לנקות אותם ולהסיר את הכתמים שדבקו בהם בדרך. מבחינתה לא השתנה דבר, מלבד הבושה הגדולה שליוותה אותה כעת. ואז הבחינה בכפתורים התפורים על בגדו. היו אלו כפתורי זהב משובצים באבני חן זעירות, שנצצו מול קרני השמש באלפי נקודות אור. תלשה אחד מהם, ורצה במהירות אל הצורף המקומי. היא שבה לאחר שעה קלה, מעירה את בעלה מתרדמתו העמוקה: "נושענו! התעשרנו!" קראה בקול, מחזיקה בידה את כפתור הזהב, "הצורף טוען שמדובר באבנים יקרות ביותר". האיש התעלף. כשהתעורר מירר בבכי: "המקום שממנו באתי מלא באבנים אלו. מושלכות הן בחוצות כאילו היו אבני חציץ. במקרה קניתי מעיל משובצים בכפתוריו כמה מאלו. אילו רק ידעתי? והנמשל: כאן בעולמנו מתגלגלות המצוות, ויש רק צורך להרימם. שם, בעולם האמיתי, אין גבול לשוויה של כל מצווה, לערכו של כל מעשה טוב.

(בשם הגה"ק "הפץ חיים זיע"א)

משל לאדם מחוסר פרנסה שניסה את מזלו עשרות פעמים, שלח את ידו במקצועות שונים, והגיע למסקנה כי מיצה את כל האפשרויות שמקום מגוריו יכול להציע לו. "ביש-מזל" הפך להיות שמו השני, ותקווה אינה מפציעה באופק הקרוב. הוא לווה כספים מאנשים טובים שהיו מוכנים לסכן את כספם ולעזור לו, נפרד ממשפחתו ומידידיו המועטים, ויצא לדרך ארוכה לזמן בלתי ידוע. ההצלחה האירה לו פנים במקום שאליו הגיע. הוא נכנס לעסקי בשר ודגים, תחילה בשוליית קצבים, ומאוחר יותר בחנות משלו. האיש הלך והתעשר, העסק שיגשג ופרח, וסכומי כסף נאים נכנסו לקופת החסכונות שלו.

שנים חלפו, הגעגועים אל משפחתו החלו מציקים לו, המחשבות אודות העוני שבו הם חיים, הקשו עליו גם הן. הגיע הזמן לשוב הביתה. חיסל האיש את עסקיו, והחל מתכנן את דרכו חזרה. את הכסף שצבר במשך השנים לא היה טעם לקחת עמו, לא היו אלו מטבעות עוברים לסוחר במדינתו. עליו לרכוש בכספו סחורה שיוכל לקחת עמו לארצו ולפדות אותה שם בכסף, בתקווה להרוויח עליה סכום יפה. בבשר ודגים הוא מתמצא היטב. השנים בהן עשה בעסק הבשר השכילו אותו בנושא. שם הוא יסקיע את כספו. אלפי ארגזי בשר ודגים נרכשו, עשרות פועלים עמלו להוריד את כל התכולה למחסניה של ספינת ענק שנשכרה במיוחד למטרה זו.

מלווה בסחורה היקרה שבה הושקע כל כספו, יצא האיש לדרך, מצפה בהתרגשות למפגש עם אשתו וילדיו, נהנה לחשוב על שמחתם האדירה כשיראו שלא לשווא התרחק מהם, ששווה היה המאמץ, והריחוק רב השנים הביא עמו עושר מופלא. הם חיכו לו בנמל, עמדו שם לבושים בלויי סחבות,

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

כל עיקר קיום התורה והמצוות הוא ליחד שמו ית'

דבר אל כל עדת בני' לאמר קדושים תהיו. פירש"י ז"ל: מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל מפני שרוב גופי תורה תלויין בה.

ולכן אמר רש"י כך, כי זה עיקר הכוונה מקיום התורה לקדש ש"ש בעולם ולפרשם אחדותו ית"ש ורוב חסדיו, כמו שאנו אומרים "ובתורתך כתוב לאמר שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד", שכל עיקר קיום התורה והמצוות היא שנוכל לומר שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד, לפרסם בעולם אחדותו ית"ש ולקדש ש"ש בעולם.

(תפארת שמואל)

אם אינו רוצה לפגום בתורה ח"ו צריך לאהוב את כ"א מישראל

ואהבת לרעך כמוך אני ה'.

איתא בתורת כהנים ר"ע אומר זה כלל גדול בתורה, בן עזאי אומר זה ספר תולדות אדם זה כלל גדול מזה.

ונ"ל עפ"מ דאיתא בספיה"ק, ישראל נוטריקון יש ישישים ריבוא אותיות לתורה וכנגדם יש ששים רבוא נשמות ישראל, נמצא שאם אינו אוהב אדם מישראל א"כ הוי כאילו שאינו אוהב אות מהתורה ופוגם עי"ז בתורה. וזה הפי' בדברי הגמ' (שבת לא.) מעשה בנכרי א' שבא לפני שמאי א"ל גיירני ע"מ שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת דחפו באמת הבנין שבידו בא לפני הלל גייריה א"ל דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה ואידך פרושה היא זיל גמור.

וזה הפי' זה כלל גדול בתורה כלומר שאם אינו רוצה לפגום בתורה ח"ו צריך לאהוב את כ"א מישראל, וזה שהוסיף בן עזאי זה ספר תולדות אדם זה כלל גדול מזה כלומר זה שאמר ר"ע זה כלל גדול בתורה דבר זה נלמד מהכתוב זה ספר תולדות אדם שמשמע מזה שאותיות התורה המה נגד נשמות

השלחבת אש זה גמר להיות כלים מוכשרים

קדושים תהיו כי קדוש אני (י"ט, ב'). מפרש"י ז"ל: הוו פרושים מן העריות. ובמד"ר (כ"ד, ט) יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני ה' קדושתו למעלה מקדושתכם. ודברי המדרש תמוהים.

וי"ל שלזה התכוון רש"י באומרו הוו פרושים מן העריות. שתסורו מהרע ומתאזות רעות, ותכינו עצמכם שתהיו כלים מוכשרים לקבל הקדושה של מעלה, וכאשר אנו אומרים לאחר הספירה, שבזכות הספירה והטהרה נזכה לבוא לבחי' ואטרה והתקדש בקדושה של מעלה, לנפוח בנו רוח הקדושה רשפי אש שלחבת קה, שזה הוא גמר הטהרה והקדושה, כענין הנשמה להגוף.

(ישמח ישראל)

"ואהבת לרעך כמוך"

ואהבת לרעך כמוך אני ה' (י"ט, י"ח)

שמעתי מכ"ק אדמו"ר זצלה"ה שאמר ששמע מהחסיד הישיש ר' ישראל יעקב מראדום ז"ל בשם הרה"ק מו"ה יוסף מטארטשין בנו של הרה"ק החוזה מלובלין זצלה"ה שפירש בזה הלשון, ואהבת לרעך - דו זאלסט ליב אבען דיין חבר, כמוך אני ה' - אזוי ווי דיך - איך גאט.

וביאר הענין דמטבע האדם הוא, כשרואה אצל חבירו איזה חסרון קשה לו לאהוב אותו, אבל הקב"ה אינו כן אלא אוהב את האדם אעפ"י שרואה כל החסרונות שלו, וזשה"כ ואהבת לרעך, כלומר אוהב אותו מ"מ אעפ"י שאתה רואה אצלו חסרונות, כמוך אני ה', כלומר כמו שאני ה' אוהב אותך אעפ"י שאני רואה אצלך חסרונות הרבה יותר ויותר ממה שאתה רואה בחברך, ואעפ"י אני אוהב אותך, כן גם אתה תאהב את חברך.

(מאורו של ישראל)

ישראל, וזה שסיים זה כלל גדול מזה, כלומר מה שאמר ר"ע זה כלל גדול נלמד מהכתוב זה ספר תולדות אדם. ושניהם לדבר אחד נתכוונו. (אמונת משה)

דרגת הדביקות תלויה במדת האחדות שע"י הכנעה והתבטלות

פרשה זו נאמרה בהקהל מפי שרוב גופי תורה תלויין בה. וזהו הפירוש 'פרשה זו נאמרה בהקהל מפי שרוב גופי תורה תלויין בה'. כלומר יען אשר בפרשה זו תלויים רוב גופי תורה, הם מצוות התורה, שעיינם להביא למדריגת דביקות בה, לפיכך נאמרה בהקהל, כי דרגת הדביקות ע"י מצוות התורה תלויה במדת האחדות שע"י הכנעה והתבטלות, שאחד מבטל עצמו לחבירו.

ע"י עונג השבת מסירים כל הנגעים

בזמירות (זמר כי אשמרה) מענג נפשו בו סופו לשאירית ע"כ אכבס בו לבי כבורית. וצ"ב אומרו על כן אכבס בו, שנראה כנתינת טעם, יען כי המענג נפשו סופו לשאירית לכן אכבס בו לכו, ואינו מובן השייכות בין עונג שבת לכיבוס הלב, אכן י"ל ע"פ המבואר בספה"ק ישמח ישראל (פ' תזריע אות ו) על מה דאיתא בספר יצירה (ב, ד') אין בטובה למעלה מעונג ואין ברעה למטה מנגע, הרמז שע"י עונג של מצוה בשבת מהפכים מ'נגע' ל'ענג' ע"ש, וזו ג"כ שייסד הממזר 'המענג נפשו בו סופו לשאירית', היינו ע"י עונג השבת

ווארט

השפעת דברי תורתם על השומעים

אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה (תהלים צ"ז, י"א). הנה האדם צריך לעבוד הבורא ב"ה תמיד בתורה ותפלה, רק שאי אפשר לאדם להיות עוסק תמיד בלי הפסק בתורה ובתפלה, וצריך לפעמים לדבר עם אחרים וכו', רק שבכל זאת צריך שלא יהיו אותן הדברים שיחת חולין ח"ו, רק צריך לדבר ולשיח דברים של יראה ומוסר, אז פועל בדברים אלו שמתעורר אורות עליונים דיבורים אלו, וזה נקרא בשם "זריעה", כמו שאדם זורע בודאי הזרע מתרבה ומצמיח יותר ויותר, כך הצדיק גדול שמדבר דיבורים קדושים דברי יראה ומוסר הוא מזריע לאחרים, כי הוא פועל שיתרבה הרהורי תשובה בלבבות בני אדם שמדבר עמם, וגם פועל שיתרבה אורות עליונים למעלה. וזהו פי' הפסוק: אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה, ר"ל שזה האות והסימן הניכר לכל שזה ה"אור" הוא "זרוע לצדיק" שמזריע אורות עליונים דיבורו, זה הוא האות של "ישרי לב שמחה" דיבורו, כשהצדיק מדבר דברי מוסר אזי הוא מכניס יראה בלב בני אדם הישרי לב המדבר אליהם, וכשאנו רואים שדבריו נתנו שמחה בלב ישרי לב, בודאי נתעורר אורות עליונים למעלה.

מרגניתא דיצחק פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

אשה כי תזריע הה"ד (תהילים קל"ט, ה) אחר וקדם צרתני וכו', זכה אומרים לו אתה קדמך ואם לאו יתוש קדמך (מדרש רבה תזריע, פרשה י"ד ס' א'). ביאור: אם אדם עושה רצונו ית' ועוסק בתורה ובמעשים טובים, אומרים לו 'אתה קדמך לכל מעשה בראשית' שאתה חשוב מהכל, 'ואם לאו' שלגופו בלבד עשה, למלאות רצונותיו בלבד, ולהשלימו אומרים לו 'זבוב קדמך' יתוש קדמך' דהיינו שבא לומר שכולם מכובדים ממך.

והנה צריך טעם למה [האדם - שכן כתוב 'אחור'] נברא אחרון למעשה. ויש לבאר כדי שיהיה קרוב ליום השבת כמו שכתוב במדרש ג"כ כדי שיכונס לשבת מיד. ופירוש הענין כי הארת יום השבת הוא הארה בתוך הבריאה. והוא ניתן רק להאדם, כי כל שאר הבריאה הם חומריים וכח חיותם ניתן להם בשעת הבריאה. אבל האדם שיש בו נשמת אלוקים ניתן עמו ההארה כמו שהוא בעוה"ז וכל אחד יכול לתקן עצמו להרגיש הארת נשמתו העליונה, ולכן אין זה הרחקה לאדם כמה שנברא באחרונה, כי הוא לעולם דבוק באור העליון והוא באמצעות השבת מעין עוה"ב. והרמז לזה במה שנברא באחרונה הוא להודיע כי אין יכול ליישר עצמו לבוא למקום הראוי לו עד שיקרב כל הנבראים שם תלויין בו. והאדם יש בו נשמה גבוהה וניתן בשפל המדריגה, שיעלה הכל לשורש נשמתו. וז"ש אחור וקדם צרתני. (שפת אמת)

והנה לא הפך הנגע את עינו. ובכתבי האר"י ז"ל פירש בזה על פי הידוע שאין למעלה מעונג ולא למטה מנגע. והנפק"מ בין נגע לעונג הוא בסדר האותיות, כי ענג הע' קודם לנג' ונגע הע' בסופו. וכשיש לאדם נגע רח"ל הוא צריך להפך הע' שבסופו לתחילתו ויהיה אותיות ענג. על כן כשרואה הכהן שהוא הצדיק הדור המרפא את בית ישראל ברפואת הנפש ומכבס את כתמם מהעונות אשר פגמו שלא הפך הנגע את עינו, רוצה לומר הע', העצה לזה באש תשרפנו, בהתלהבות המצוה, כי על ידי שמחמם את עצמו בעשיית המצוה הוא מכריח את הקליפות כידוע. (אילנות דחיי להרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב ז"ע)

זאת תהיה תורת המצורע. נוכל לומר עפ"י מה שאמר א"א מו"ר זצוק"ל על מ"ש להוציא רבים ידי חובתם. היינו להוציאם מהחובות שלהם ומעוונותיהם. וזהו פירוש הפסוק, כי 'מצורע' הוא 'מוציא' - רע'. ופירושו הוא כך. 'זאת תהיה תורת המצורע' היינו תורת האדם ולימודו תמיד להוציא הרע מאיתו ולהתלמד מן הלימוד האיך להוציא הרע מאיתו. וזהו ג"כ הנסיון אם אחר לימודו לא נתרחק מתאוות רעות רח"ל ולא הוציא הרע מאיתו ידע

לע"נ הרה"ח ר' יצחק בן הרה"ח ר' משה אריה צ"ל נלב"ע ו' סיון תשע"ד

קדושתו היא רק בכינוי בלבד כי בעצם אני למעלה מאד מכל מושג ותואר, אבל אתם תהיו קדושים בעצם, ולא רק בכינויים.

איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו (ויקרא יט ג), ודרשו חז"ל (עי' יבמות ה'): סמך שבת למורא אב ואם לומר אף על פי שהזרתית על מורא אב ואם, אם יאמר לך חלל שבת לא תשמע לו, עד כאן. נשאלתי, הלא דרשו אומרו אחר כך אני ה' הוא לנתינת טעם אני ה' ואתה ואבין חייבים בכבודי, אם כן מטעם הזה כן הוא בכל המצוות שלא ישמע לאביו לעבור על שום מצוה, וכן פסקו באמת בכל התורה, ואפילו איסור קל דרבנן לא ישמע אליו, אם כן לפי זה קשה למה פרטה התורה שבת דייקא שהוא מן החמורות כריתות ומיתות בית דין. ונראה לפרש על דרך הפשט, דהנה הטור [י"ד]

סימן ר"ם פסק דאם אביו רשע פטור מביבוד, וכן כתב הסמ"ג (עשין קיב קיג) (ואין דעת הרמב"ם), והנה קשה לדעת הטור והסמ"ג אם כן למה איצטריך קרא אם אביו אומר לו חלל שבת אל ישמע לו, הרי בלא זה כיון שמצווהו לחלל שבת רשע הוא ופטור הבן ממוראו וכיבודו, ותירץ הרב הגדול המפורסם חיד"א זלה"ה (ס' דבש לפי א לט) דאיצטריך היבא דהבן קיבל עליו תוספת שבת מבעוד היום גדול והאב עדיין לא קיבל, ומצווהו לעשות מלאכה נמצא שאין האב רשע בזה, אף על פי כן אל ישמע לו, עכ"ל, ולפי זה יומתק הדבר מה שפרטה התורה שבת דייקא, ולפי זה יש מזה קצת ראייה לשיטת הטור והסמ"ג, דאילו לשיטת הרמב"ם הקושיא במקומה עומדת למה פרטה התורה שבת דוקא.

בני יששכר

מעשי צדיקים

בזכות מצוות השבת אבידה

אולם עכשיו כשכולנו בסכנה וגורל קהילתנו על כף המאזניים, הנני מוכן ללכת אל השר ולבקשו לסדר לי ראיון עם המלך.

בשמעו את סיפור המעשה, לחץ הרב את ידו של ר' שמואל ואמר לו כי הוא קידש שם שמים ביושרו וחסידותו, ואולי כך נגזר כי הישועה תבוא בעזרת השר ההוא, כולם איחלו לר' שמואל הצלחה במשימתו, דבר אחד אני רוצה לבקש מכם אמר ר' שמואל לרב, וזה כי יגזור הרב תענית וכל מבוגר יצום יום שלם, יגיד סליחות ויתפלל כי אצליח בשליחותי למען הקהילה, וודאי, מה השאלה השיב הרב, זה בדיוק הדבר אשר רציתי לעשות, ר' שמואל הגיע אל השר ללא קשיים מיוחדים, אולם כאשר סיפר לו את תכלית בואו, קימט השר את מצחו, חשב קמעה ואמר: לא יהיה זה מן הדברים הקלים לסדר מה שאתה רוצה, המלך נתון בזמן האחרון במצב רוח רע באופן מיוחד, אין אני בטוח שאוכל לשכנעו בקלות שיקבל יהודי לראיון, ואפילו אם יקבלך הרי שאתה מסכן את חיך, כי אין לדעת כיצד יסתיים הדבר ואני לא אוכל לעשות למענך יותר מזה, אולם למה לך כל השתדלנות הזאת? אני אלווה לך את הכסף שאני רואה בזה חוב. ר' שמואל הודה לשר על הצעתו האדיבה אך אמר לו כי אין בדעתו לקחת את הכסף, ולשלם את המס כי זה רק ידחה את הגזירה אך לא יבטלנה כליל, כי בעוד שנה או שנתיים עלולים להטיל עלינו מס עוד יותר גדול ומי יעזור לנו אז? לא ידידי, אין זו הדרך עבורנו אני מוכרח להתראות עם המלך ולנסות לבטל את הגזירה פעם אחת ולתמיד.

לשר לא נותרה ברירה הוא ציווה לרתום את הסוסים לכרכרתו ההדורה ונסע יחד עם ר' שמואל לארמון המלוכה, בהגיעם לשם ביקש השר את ר' שמואל לחכות והוא נכנס אל המלך, כעבור זמן קצר יצא אל ר' שמואל כשהבעה עוצבה מצטיירת על פניו, ידידי היקר אמר, איני יודע אם העליתי משהו לטובת הענין, המלך נתון במצב רוח רע הוא רצה לעשות לי טובה והסכים לקבל אותך לראיון, אולם התנה תנאי מטורף כי עליך לדבר לא יותר מארבע מילים, אם תוציא מהפה אפילו חצי מלה יותר הרי שחיך אינם שווים יותר, ארבע מילים? חזר ר' שמואל נדהם ומשתאה ולי יש מלים אין ספור לומר ולבקש, ר' שמואל שקע בהרהורים, אח"כ אמר לשר כי אין לו ברירה והוא מוכרח להיכנס ויהי מה, אם אסור לו להגיד יותר מארבע מילים אומר ארבע מילים. אם כן בוא, אמר השר, הדלתות הרחבות של הארמון נפתחו בפניהם, והם פסעו לעבר חדר הקבלה המלכותי, שם חיכה להם המלך בכבודו ובעצמו.

הם קדו קידה עמוקה בהיכנסם, "זהו איפוא היהודון", אמר המלך בחיך מרושע, נתחיל איפוא אך זכור ארבע מלים ותו לא, ר' שמואל נתקרב אל המלך בצעדים מאושיים ואמר לו "ויאמר ה' אל השטן". משסיים קד קידה פסע שלושה צעדים אחורנית וחיכה לסימן מהמלך כי הראיון נגמר, אולם המלך לא נתן כל סימן, הוא הוטב על ר' שמואל בפליאה, ואחר כך שאלו פירוש המלים שאמר, ר' שמואל שוב קד קידה והראה באצבעו על שפתיו כאומר כי אסור לו לדבר יותר מארבע מלים, מותר לך לדבר, אני מצווה עליך להסביר לי את ארבעת המלים שאמרת, זעק המלך בחוסר סבלנות. ארבעת המלים שאמרת הוא חלק מפסוק בפרק הראשון שבספר איוב, פירוש המלים הוא כי מתי שריבון העולמים רוצה הוא יודד כביכול מהכסא ומגובהי מרומיו, ומדבר אפילו עם היצור השפל ביותר שקיים עלי אדמות, עם השטן בכבודו ובעצמו, פעמים אחדות כתוב כי ה' דיבר עם השטן ואף נתן לו אפשרות לומר את אשר בלבבו, אני קיוויתי המשיך ר' שמואל, כי יהיה זה מן הצדק שגם מלך בוהמיה ירשה ליהודי אומלל, מבוש ומעונה לשפוך את שיחו ולומר מה שיש לו לומר.

המלך שתק רגע קט ורק עיניו נצנצו בזעם, העזתו של היהודי הרגיזה אותו אולם יחד עם זאת עוררה את פליאתו, לאחר מכן אמר בקול ידידותי יותר נו טוב נשמע. עתה הגיע תורו של ר' שמואל הוא שטח לפני המלך את בקשתו לוותר על המס האכזרי ולא לגרש את היהודים שאין באפשרותם לשלם את הסכום הענקי, הוא אמר למלך כי אורחיו היהודיים נאמנים לו, הם מתפללים לשלומך

לפני מאות שנים בשנת קמ"ט התרגש אסון כבד על יהודי פראג, בימי הפסחה הנוצרית שעה שתהלוכה בראשות נושאי צלמים יצאה מבית יראתם והתקדמה לעבר הנהר, פרצה מהומה בקרב ההמון שהשתתף בתהלוכה, אחדים הפיצו שמועות כי ילדים יהודיים זרקו אבנים על התהלוכה וחיללו את הצלמים, השמועה עשתה לה כנפיים והמון מוסת ונרגז התנפל על הגיטו היהודי וערך בו טבח נורא, שלושת אלפים יהודים נפלו אותו היום קרבן להשתוללות הפורעים ובתים רבים הועלו באש, הרב והמקובל רבי אביגדור קארא זיע"א חיבר לזכר הפוגרום קינה הפותחת במלים את כל התלאה, בנוסף לאסון שקרה להם הוטל על יהודי פראג קנס כספי כבד של אלפיים ככר כסף. כעבור שנתיים נערמו שוב עננים שחורים על שמי מדינת בוהמיה, בשנת קנ"א הידועה לשמצה גם מהרדיפות האכזריות על יהודי ספרד, נקרא ראש קהילת פראג אל מושל העיר שם נמסר לו הצו המלכותי לפיו חייבים יהודי פראג להכניס לקופת המדינה עשרים אלף כתרני כסף, אחת יגורשו מהמקום ורכושם יוחרם לטובת האוצר.

ראש קהילת פראג בימים ההם היה יהודי מכובד בשם ר' שמואל, לר' שמואל זה היו קשרים מצויינים בחלונות הגבוהים, ולא פעם סידר כל מיני דברים לטובת אחיו היהודים שקראו לו. בשמעו את הגזירה החדשה לא התייאש ר' שמואל, הוא ידע כי אין כל אפשרות לאסוף סכום כה גדול בקרב היהודים העניים המרודים של פראג, על כן הפעיל את כל קשריו כדי לבטל את רוע הגזירה, אולם הפעם לא הצליח, כל שידוליו לא הועילו והוא יצא ממושל העיר במפח נפש. הוא הלך ישר אל הרב ר' אביגדור קארא וסיפר לו על הגזירה החדשה, הרב כינס את הפרנסים שבעה טובי העיר להתייעצות דחופה, בתום שיבה ארוכה בה נבחנו כל האפשרויות, הוחלט לשלוח שליח מיוחד אל המלך עצמו שיבטל את הגזירה, דבר זה היה בהכרח כרוך בסכנת נפשות, המלך ונצליאוס היה לעתים קרובות שיכור כלוט ואפילו בהיותו מפוכח היה מסוכן להימצא בקרבתו, ומלבד זאת היה ספק גדול אם בכלל אפשר יהיה לקבוע ראיון, מי משרי הממשלה יהיה מוכן לקבל על עצמו את האחריות לבקש ראיון עבור משלחת יהודית, לפתע קם ר' שמואל והודיע שהוא ילך אל המלך ויבקש ממנו ביטול הגזירה, הכיצד ר' שמואל תקבל את הראיון המלכותי? שאלוהו כל חבריו. אני מוכרח לספר לכם משהו שעד כה לא סיפרתי לאיש, השיב ר' שמואל לרעיו המשתאים. הקב"ה מקדים כידוע רפואה למכה, ואני מקווה כי זה שקרה גם אתנו, והוא סיפר:

זה קרה לפני שנים אחדות, פעם בדרכי אל כפר שליד פראג עברתי דרך יער, תוך כדי נסיעה הגיעה שעת מנחה ואני ירדתי מהמרכבה והתפללתי תפילת מנחה, בתום התפילה נתקלו עיני בארנק עור נאה שהיה מונח על הארץ, הרמתי אותו ופתחתיו, תארו לכם את השתוממותי במוצאי בארנק מסמכים שונים חתומים בחותמת המלכות, סכום כסף גדול וכן דברי ערך אחרים, לא היה כל ספק כי את הארנק איבד פקיד ממשלה גבוה ששמו היה רשום על אחת המטפות. מיד נסעתי לארמונו של האיש שאיבד את הארנק וביקשתי להודיע לו כי בענין חשוב מאד עלי לראותו תיכף ומיד, כשהכניסני אליו הוצאתי את הארנק ונתתי לו כשאני מספר כי מצאתיו ביער, האיש שהיה משרי המלוכה היה נרגש מאד, וממש חטף את הארנק מידי לאחר שבדק את תכנו וראה כי לא חסר ממנו דבר, הפלתי אנחת רווחה ולחץ את ידי בחמימות לאות תודה. ידעת מה יש בארנק? שאל אותי האיש, הודיתי לו כי נאלצתי לפתוח את הארנק כדי לדעת למי עלי להחזירו, בשמעו זאת אמר לי כי אם מישהו משלנו היה מוצא את הארנק לא היה עולה בדעתו להחזיר, את הכסף היה לוקח לעצמו ואת המסמכים היה זורק לאיזה מקום כדי להיפטר מהם, אינני יודע כיצד להודות לך, את הכסף קח לך במתנה וגם כך תמיד שאר אסיר תודה לך. כמובן שלא לקחתי ממנו את הכסף ממשך ר' שמואל לספר, הסברתי לו את גודל המצווה שבהשבת אבידה, ואמרתי לו כי האפשרות לקיים מצווה נדירה זו היא עצמה שכרי בעד החזרת הארנק לבעליו, בקיצור השר הודה לי שנית ואמר לי כי אם אצטרף פעם טובה, אבוא אליו ללא היסוס, עד עכשיו לא רציתי לנצל את ההכרות הזאת לצרכי הפרטיים,

ושלום הארץ, הוא גם הזכיר כי היהודים היו אלה שהפריחו את הארץ, ופיתחו את חיי המסחר. למי תהיה תועלת מכך אם יגרשו את היהודים האומללים שאינם מסוגלים לשלם את המס הכבד? בייחוד אחרי האסון שהתרגש עליהם רק לפני שנתיים. לבסוף ביקש מאת המלך לוותר על המס, לשחרר את היהודים מתשלום מסים לזמן מה, עד שיתאוששו ויוכלו למלא חובתם לאוצר המלוכה. המלך ונצליאוס שמע את דברי ר' שמואל והדברים עשו עליו רושם רב, לך אל אחיך ואמור להם כי המלך וויתר על המס המיוחד ומשחרר אתכם מתשלום מיסים למשך שנתיים, אולם הוסיף המלך בבת שחוק, אתך יש לי עוד חשבון

קטן, לך מגיע עונש על חוצפתך ועל ארבע המלים שאמרת לי, ומאיך מגיע לך פרס על אומץ לבך ועוז רוחך, ובכן שכרך יהיה כי אני ממנה אותך ליהודי החצר שלי, ומעתה תוכל להיכנס אלי בכל עת שתרצה, אולם איזה עונש אתן לך? אמור נא לי מה שמך? שמי שמואל, השיב ר' שמואל בהשתוממות, ובכן מהיום ואילך ייקראו לך "שמואלקה שטן", זהו התואר שניתן לך ע"י המלך לך ולזרעך ואילך זהו העונש שלך, באמרו זאת התפשט על פני המלך חיוך רחב וקונדסי כך זכה ר' שמואל השתדלך לשמו החדש וכך הביא ישועה לקהילת פראג המעטייה.

בפי ישרים

ללכת בדרכי ישרים לפניך

שומר פיו ולשונו מצרות נפשו

מעשה, שעל כבש שהוא משליך לעברה, הוא מתקרב יותר ויותר, עד שלאחר שהוא השליך את כל הכבשים, הוא היה קרוב ללביאה. וכשהוא היה כבר קרוב ללביאה, היא נתנה לו בחפץ לב לחלוב אותה, הוא לקח בקבוק חלב אותה ויצא לדרונו בזריזות להביא מזון ותרופה למלך.

ויהי באמצע פרשת דרכים, הוא התחיל להרגיש עייפות קלה, ולפיכך הוא ישב לנמנם למשך זמן מה מתחת לעץ עם ענפים. והנה בחלום הוא יושן ושומע הוא מריבה שמתחוללת בין כל האיברים, מצד א' הרגליים טוענים, אנחנו עשינו את זה, כי מבלעדינו הוא לא היה יכול ללכת, הידים טוענות, מבלעדינו הוא לא היה יכול לחלוב את הלביאה, המוח טוען, מבלעדינו איך היה בכלל מדיע לכל הרעיון היצירתי הזה, או אז הגיע הלשון בגאווה, ובאמירה נחרצות, אני הוא שעשיתי הכל, ולא אתם כלל, ואם אתם רוצים להיווכח, חכו וראו איך שאני הוא שעשיתי הכל, ומבלעדיי לא היה כלום, והחיפץ יכול להיות יותר ויותר גרוע. וכך התעורר היהודי משנתו, והמשיך בדרכו.

והנה הוא רק מתקרב אל הארמון המלוכה, כולם רצים לקראתו ומקבלים אותו, ודורשים שיודרו אל המלך להביא לו את החלב, שיטתה ויתרפא. אחד השרים לוקח את הבקבוק, ושואל את היהודי, זה חלב מלביאה, לא, ענה היהודי, זה חלב של כלבה.

מיד לקחו אותו וחבשו אותו בבית האסורים, בהבטחה שישפטו אותו בקרוב.

כשנכנס אל חדרו לבית האסורים החל להביין מה היה פה ומה עובר עליו, ונזכר באותו חלום, ובין לבין הוא שומע את כל האיברים שותקים ומיללים בבכי, ורק הלשון הולכת בגאווה שוב עם, ואומרת בקול רעש גדול, אתם רואים שאני הקובעת, והכל בזכותי, ומיד מירר בבכי, וביקש מהאחראי שהוא רוצה בדחיפות לדבר עם אותו שר שהוא הביא לו את החלב. השר הגיע, והוא התחיל לבכות ולספר את כל הקורות אשר קרו עמו בכל הדרך מאז שהוא יצא מהארמון ועד שהוא חזר לארמון, השר אמר, בסדר, אני ידבר עם המלך, ונראה אם דברייך כנים, שכרך יובטח, ותשתחרר מהבית האסורים ועוד תקבל פיצוי על כך. ובאמת הביאו למלך לשתות מהחלב, והוא התרפא באופן פלא מהמחלה שהוא היה שרוי בה. הוא שמח וקרא ליהודי, ולא נתן לו ללכת לפני שהוא תוגמל בשכר טוב ומעולה.

החיים והמות ביד, ביד מי? ביד ה-ל-ש-ו-ן, ללשון יש כח להחיות אנשים, ע"י שהיא תאמר מילה או עצה טובה לאנשים שזקוקים לה, והיא גם חלילה יש בה כח להמית, לומר מילים או משפטים שלא דעת הבריות נוחה הימנו, ולגרום בכך שחלילה וחלילה יוכל להמית.

כבר כתבו 'שומר פיו ולשונו, שומר מצרות נפשו' דהיינו שמי שומר על פיו ולשונו, הוא הוא שומר מצרות נפשו. ואם באמת ישאל השואל לאמר, איך אפשר לשמור על עליו? אז נענה אבתריה, שכל בן אדם הוא בעל הבית על עצמו ועל כל איבריו, שבהם הוא מצווה לעשות את הציוויים שמצווה לנו השי"ת, שלכך הוא בורא אותנו ברכ"ח איברים וש"ס גידים, ואם כל אחד יכול לקבוע לעצמו ולשמור על פיו ולשונו נקיים וזכים כראוי.

ונסיים שכל אחד צריך לבחור בפתאק של "ובחרת בחיים", וזכות זו תעמוד לנו להיות מגן מפני כל מה שקורה בעולם כולו, וגם שנוכל שיהיה לנו פה אצל רבש"ע לבקש ויתקבל כל תפילתנו לרחמים ולרצון לפני אדון כל.

בקריאות פרשיות אלו מוזכר כל הענינים על שמירת הפה והלשון, בורא עולם ברא בכל אדם ידים והגלים, פה ולשון, אף ולשון, ושאר הדברים שיש לכל אדם, ואחד מהדברים שעומדים ברומו של עולם ואנשים מזלזלים בו זה הפה והלשון, שאנשים מורים לעצמם מה הם יכולים לדבר בלי שום נפק"מ. וב"ה שהקב"ה דאג שא' יכתוב ספר שלם על כל הענינים האלה, למען נדע ונוכל לשמוע על פינו ולשונינו כראוי, ולא ח"ו ללכלך אותם בדיבורים של לשח"ר ורכילות והוצאת שם רע ודברי הבל וסרק, והוא הכהן הגדול מאחיו הרה"ק רבי ישראל הכהן מראדין ז"ע שהוא ישב וחיבר לתועלת כלל ישראל את הספרים "חפץ חיים ושמירת הלשון", וכידוע ששאלו אותו פעם כמה מהתלמידים, רבי מהיום לא נוכל לדבר? ענה להם, מהיום תדעו איך לדבר, ומה מותר לדבר... ובאמת זה לא עולם הפקר, שכל אחד יכול להורות לעצמו מה לדבר או מה לשמוע, אלא נותן התורה הוא ציוה עלינו על הדברים, ובפרט על הדברים האלה.

ואם ישאל השואל לאמר, מה עם כל האיברים האחרים, לא צריך לשמור עליהם בשמירה מעולה כמו הפה והלשון? כן, בטוח, ובוודאי שצריך לשמור עליהם כל אחד כבבת עינו שיעשו את רצון הבורא. אבל מה. דוד המלך ע"ה כתב בספר התהילים "החיים והמות ביד הלשון", הוא לא כתב את זה לא על הידים ולא הרגליים, לא על מה ששומעים באוזניים ולא על מה שרואים בעינים, אלא על הלשון, שיש לה כח להחיות ומצד שני חלילה גם להמית. ובכדי יותר לחדד הדברים, נביא מעשה שמואב בחז"ל, שבוודאי יביא לנו אור כל המאמר.

מעשה היה במלך גדול כמה מדינות, שיום א' חלה במחלה, קראו לכל טובי הרופאים לחדרו, כל אחד בחן ובדק, ומרבית מהרופאים הרימו את ידיהם שהם לא מצאו מקור להמחלה שמצא שרוי בה, וגם לא תרופה מתאימה לכך. לאחר שעות רבות, ולאחר רופאים רבים, הגיע רופא ואמר שיש לא תרופה שבוודאי יביא את הרפואה השלימה למלך, הוא עולה בכוחות ובדמים מרובים, ויש גם סכנה בדבר, אבל בוודאי המלך ימצא לנכון שיוכלו להביא לו את התרופה הזאת. והוא, להביא למלך לשתות מחלב של לביאה.

רק קצת נאמר מה זה החיה הזאת ששמה 'לביאה', ומה כ"כ סכנה לחלוב אותה. לביאה היא חיה שנמצאת יחד אם גוריה בתוך מאורה בתוך היער, רק כדי לגשת ולהיות בתוך מאה מטר של המאורה שבו היא חיה, זה פחד פחדים, ולהתקרב אליה, זה לא שייך כלל, ולחלוב אותה בכלל, לכן מאוד קשה לגשת לחיה הזאת, ומי שמעז להתקרב, רע ומר יהיה גורלו.

המלך הוציא כרוז לפיהו שכל מי שיש לו עצה או שיכול להביא חלה לביאה למלך, שישג במיידית אל הארמון, ויתגמל בשכר. ואכן, הגיע אל הארמון אדם יהודי, ואמר שהוא בטוח שהוא יכול להביא למלך חלב לביאה. שאלו אותו איך הוא יכול, ומה הוא דורש בהתאם לכך, אמר שהוא מבקש שישאו לא שנים עשר כבשים, ותו לא, ובתוך כמה ימים יהיה בידי את המיוחל.

אותו אדם הלך בביטחון חזק בתוך היער, וכך נכנס בקרחת היער, עמוק בתוך היער, והתקרב אל המאורה שבו חיה הלביאה וגוריה. והשליך לכיונה כבש אחד, ואכלה הלביאה את הכבש לתיאבון. למחרת עוד כבש השליך לכיון הלביאה, והלביאה אכלה אותו לתיאבון. וכמעשה בראשונה ובשניה כך מעשה בשלישית וברביעית עד... שנשלך לכיונה כל השנים עשר כבשים, ולא נשאר מהם עצם אחד. והנהיג לעצמו

עלוך זה נתרם

ע"י

נודב לע"נ

נודב לע"נ

הרב אריה לייב בן הרב
משה ז"ל
נלב"ע ו' ניסן תשע"ה
ת. נ. צ. ב. ה.

הר"ר ישראל יעקב
קרימולבסקי הי"ו
לדגל היכנס בנו שיחי' בבריתו של
אברהם אבינו בשעה טובה
ומוצלחת ולמזל טוב

הרב נפתלי הרץ בן הרב
יוחנן דב הלוי ז"ל
נלב"ע י"ב חשוון
ולע"נ האשה החשובה מרת
רבקה בת הרב משה חיים ע"ה
ת. נ. צ. ב. ה.

הרב מרדכי מנחם מנדל
בן הרב אהרן אריה ז"ל
נלב"ע ה' תמוז תשפ"א
ת. נ. צ. ב. ה.

המעוניין לתרום להוצאות העלוך להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבה"ח ישראל פיגנבוים הי"ו, או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ח-ן 540321-ע"ש ישראל בנימין פיגנבוים. ניתן לתרום מכספי מעשר.